

АКТ
лісопатологічного обстеження лісових насаджень
по Сарненському надлісництву
Філії «Поліський лісовий офіс» ДП «Ліси України» на
доцільність проведення в них суцільних санітарних рубок

28.05. 2025 року

м. Сарни Рівненської області

Нами, комісією на підставі поданого виклику філії «Поліський лісовий офіс» ДП «Ліси України» №6122/34.4.1-2025 від 21.05.2025 року та наказу в складі: головного спеціаліста відділу мисливського господарства, охорони та захисту лісів Північно-Західного міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства Антона СТЕЛЬМАХА, завідувача сектору моніторингу стану лісових насаджень філії «Рівнелісозахист» ДСЛП «Київлісозахист» Михайла ЛЕГКОБИТА, за участю начальника Сарненського надлісництва філії «Поліського лісового офісу» ДП «Ліси України» Василя ШПАКОВСЬКОГО, інженера 1 категорії з охорони і захисту лісів «Поліського лісового офісу» ДП «Ліси України» Сергія КОВША та лісничих Сарненського надлісництва «Поліського лісового офісу» ДП «Ліси України», а саме: лісничого Костянтинівського лісництва Олега ЗАРВИ, в.о.лісничого Сарненського лісництва Дмитра ЧАЙКОВСЬКОГО, помічника лісничого Страшівського лісництва Богдана МІЗЮКА, лісничого Літвицького лісництва Віктора Павлюка, депутата Сарненської міської ради Івана ЛЕОНЧИКА, начальника відділу земельних відносин, екології та благоустрою Дубровицької міської ради Катерини ПШЕНИЧНОЇ, було проведено лісопатологічне обстеження лісових насаджень Сарненського надлісництва «Поліського лісового офісу» ДП «Ліси України» на доцільність проведення в них суцільних санітарних рубок

Примітка:

Таксаційна характеристика вказана згідно матеріалів лісовпорядкування 2019 року станом на 01.01.2020 року

Пробні площі в обстежених насадженнях закладались по всій площі запланованих рубок шляхом перелікової таксації (площа пробної площі, відповідає фактичній площі лісосіки);

Літвицьке лісництво

Квартал 81, виділ 21, площа виділу 3,3 га, (в рубку кв.81, вид.21(1), площа 0,2 га) склад насадження 10СЗ+БП, вік 52 р, повнота 0,80, ТЛУ-ВЗДС, бонітет 1А, середня висота 21 м, середній діаметр 24 см, запас на 1 га 340 м³/га, категорія захисності – Експлуатаційні. Повідомлення про погіршення санітарного стану насадження в наявності.

При проведенні обстеження встановлено, що основною причиною всихання лісових насаджень є ураження **стовбуровими шкідниками**. Сухостійні і всихаючі дерева сосни заселенні, а в більшій частині відпрацьовані стовбуровими шкідниками (при відлущенні відмерлої кори чітко видно ознаки життєдіяльності стовбурових шкідників, а саме маточні та личинкові ходи, шлюбні камери, льотні отвори, а також продукти життєдіяльності, тощо). На підстилці ділянок було виявлено значну кількість опалих пагонів сосни, що свідчить про заселення дерев малим і великим сосновими лубоїдами. На дуже ослаблених деревах наявні ознаки заселення

вищезгаданих шкідників, льотні отвори, V - VI категорія стану дерев сосни повністю відпрацьовані комплексом вторинних шкідників. Осередки стовбурових шкідників виявлені, на них складені повідомлення про погіршення санітарного стану.

При обстеженні було встановлено, що повнота даних насаджень після умовної рубки становитиме нижче зазначеної згідно п. 27 абзаца 2 і 3 Санітарними правилами в лісах України», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 555 (далі «Правил») дані насадження потребують суцільних санітарних рубок. Дані рубки необхідно провести протягом 2025 року.

Згідно додатку 7 «Правил» обов'язковому вирубуванню підлягає відповідно 58% запасу деревини.

Спеціалістам підприємства вести постійний нагляд за суміжними насадженнями, при виявленні появи осередків шкідників та хвороб лісу, в найкоротші терміни проектувати проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

Літвицьке лісництво

Квартал 80, виділ 17, площа виділу 13,5 га, **(в рубку кв.80, вид.17(2), площа 0,2 га)** склад насадження 7СЗЗБП+ВЛЧ+ОС+ДЗ, вік 60 р, повнота 0,75, ТЛУ-ВЗДС, бонітет 1, середня висота 20 м, середній діаметр 24 см, запас на 1 га 240 м³/га, категорія захисності – Експлуатаційні. Повідомлення про погіршення санітарного стану насадження в наявності.

Квартал 80, виділ 17, площа виділу 13,5 га, **(в рубку кв.80, вид.17(3), площа 0,1 га)** склад насадження 7СЗЗБП+ВЛЧ+ОС+ДЗ, вік 60 р, повнота 0,75, ТЛУ-ВЗДС, бонітет 1, середня висота 20 м, середній діаметр 24 см, запас на 1 га 240 м³/га, категорія захисності – Експлуатаційні. Повідомлення про погіршення санітарного стану насадження в наявності.

Квартал 80, виділ 28, площа виділу 0,7 га, **(в рубку кв.80, вид.28(1), площа 0,3 га)** склад насадження 10СЗ+СБ+БП, вік 46 р, повнота 0,7, ТЛУ-В2ДС, бонітет 1, середня висота 17 м, середній діаметр 20 см, запас на 1 га 220 м³/га, категорія захисності – Експлуатаційні. Повідомлення про погіршення санітарного стану насадження в наявності.

Квартал 80, виділ 35, площа виділу 5,1 га, **(в рубку кв.80, вид.35(6), площа 0,1 га)** склад насадження 10СЗ+БП, вік 64 р, повнота 0,60, ТЛУ-ВЗДС, бонітет 1, середня висота 22 м, середній діаметр 28 см, запас на 1 га 295 м³/га, категорія захисності – Експлуатаційні. Повідомлення про погіршення санітарного стану насадження в наявності.

Квартал 80, виділ 35, площа виділу 5,1 га, **(в рубку кв.80, вид.35(8), площа 0,1 га)** склад насадження 10СЗ+БП, вік 64 р, повнота 0,60, ТЛУ-ВЗДС, бонітет 1, середня висота 22 м, середній діаметр 28 см, запас на 1 га 295 м³/га, категорія захисності – Експлуатаційні. Повідомлення про погіршення санітарного стану насадження в наявності.

Квартал 80, виділ 35, площа виділу 5,1 га, **(в рубку кв.80, вид.35(9), площа 0,7 га)** склад насадження 10СЗ+БП, вік 64 р, повнота 0,60, ТЛУ-ВЗДС, бонітет 1, середня висота 22 м, середній діаметр 28 см, запас на 1 га 295 м³/га, категорія захисності – Експлуатаційні. Повідомлення про погіршення санітарного стану насадження в наявності.

Квартал 80, виділ 36, площа виділу 3,2 га, **(в рубку кв.80, вид.36(4), площа 0,1 га)** склад насадження ЗАГИБЛЕ НАСАДЖЕННЯ ПООДИНОКІ ДЕРЕВА

9С31БП+ОС, вік 64 р, ТЛУ-В4ДС, бонітет 2, середня висота 21 м, середній діаметр 28 см, запас на 1 га 160 м³/га, категорія захисності – Експлуатаційні. Повідомлення про погіршення санітарного стану насадження в наявності.

Квартал 80, виділ 36, площа виділу 3,2 га, **(в рубку кв.80, вид.36(5), площа 0,1 га)** склад насадження ЗАГИБЛЕ НАСАДЖЕННЯ ПООДИНОКІ ДЕРЕВА 9С31БП+ОС, вік 64 р, ТЛУ-В4ДС, бонітет 2, середня висота 21 м, середній діаметр 28 см, запас на 1 га 160 м³/га, категорія захисності – Експлуатаційні. Повідомлення про погіршення санітарного стану насадження в наявності.

Квартал 80, виділ 36, площа виділу 3,2 га, **(в рубку кв.80, вид.36(6), площа 0,1 га)** склад насадження ЗАГИБЛЕ НАСАДЖЕННЯ ПООДИНОКІ ДЕРЕВА 9С31БП+ОС, вік 64 р, ТЛУ-В4ДС, бонітет 2, середня висота 21 м, середній діаметр 28 см, запас на 1 га 160 м³/га, категорія захисності – Експлуатаційні. Повідомлення про погіршення санітарного стану насадження в наявності.

При обстеженні даного насадження встановлено, що на відведених ділянках лісу наявні механічні пошкодження ґрунту внаслідок **антропогенного фактору (незаконний видобуток бурштину)**. На площах ділянок ями різного діаметру від 1,0 до 3,0 метрів. Частково підстилка вкрита материнською підстилаючою ґрунтовою породою. При детальному огляді видно оголену кореневу систему дерев, що підірвана, а це в свою чергу істотно послабило насадження, вони стали схильні до вітровалу, та поодинокі дерев з нахилом від своєї осі більш, як на 30⁰, за рахунок чого створюється значна захаращеність.

На лісовій підстилці (намитій материнській породі) відмічено наявність опалих пагонів з ознаками заселення сосновими лубоїдами з родини Tomicus (представники - малий сосновий лубоїд Tomicus minor та великий сосновий лубоїд Tomicus piniperda). Опалі пагони світло зеленого або жовтуватого кольору; мають характерні місця занурення дорослих особин до гілок. Крім цього у нижній частині стовбура дерев V та VI категорій санітарного стану відмічено типові пошкодження тканин стовбура, які наносять ксилофаги з групи деструкторів - Вусачі Gerambycidae та Златки Buprestidae.

Також відмічається, що наявні дерева які не відносяться до жодної з категорій технічної придатності.

При обстеженні було встановлено, що повнота насаджень після умовної рубки, призведе до зменшення повноти насаджень згідно встановленого показника, у відповідності п. 27 СПЛУ, насадження потребують ССР. Рубки необхідно провести на протязі 2025 року, в найкоротші терміни.

Згідно зведеної відомості карток пробних площ обов'язковому вирубуванню підлягає відповідно **29-58 %** запасу деревини.

Сарненське лісництво

Квартал 127, виділ 43, площа виділу 0,9 га, **(в рубку кв.127, вид.43(1), площа 0,8 га)** склад насадження 10С3+БП, вік 64 р, повнота 0,60, ТЛУ-В3ДС, бонітет 1, середня висота 22 м, середній діаметр 28 см, запас на 1 га 295 м³/га, категорія захисності – Експлуатаційні. Повідомлення про погіршення санітарного стану насадження в наявності.

Страшівське лісництво

Квартал 38, виділ 34, площа виділу 0,8 га, **(в рубку кв.38, вид.34(1), площа 0,5 га)** склад насадження 6С3(65)1БПЗС3(85), вік 65 р, повнота 0,50, ТЛУ-В3ДС, бонітет 1, середня висота 24 м, середній діаметр 28 см, запас на 1 га 240 м³/га,

категорія захисності – Лісогосподарська частина лісів зелених зон. Повідомлення про погіршення санітарного стану насадження в наявності.

Насадження практично повністю всохло та втратило технічну якість деревини внаслідок пошкодження лісовою пожежею. Зареєстровані в книзі обліку лісових пожеж, «Акт обліку лісової пожежі» представлено.

За результатами оцінки пошкоджених дерев присутні ділянки із рухливою та стійкою низовою пожежею (знищений живий та мертвий надґрунтовий покрив, поверхнева коренева система та кора деревостанів, повністю або частково знищений підріст та підлісок). Деревина мають ознаки відмирання камбіального шару (камбій – шар живих клітин, розташованих між корою та деревиною стовбура).

Кореневі лапи та кореневі шийки дерев з ознаками обпалу (в окремих випадках більше $\frac{3}{4}$ периметра стовбура), висота нагару сягає від 0,5 до 2,5 м.

Висота нагару стовбура під час стійкої низової пожежі сягала зони перехідної та тонкої кори, що викликало пошкодження камбіального шару та призвело до внутрішнього порушення метаболізму. Горіння лісової підстилки протягом тривалого періоду стійкої низової пожежі викликало негативний вплив на кореневу систему соснових насаджень, що призвело до порушення метаболізму та погіршення живлення внаслідок обгорання поверхневої кореневої системи.

На обстежених ділянках основна маса дерев які відносяться до IV-VI категорії санітарного стану. Насадження першочергово потребує заходів поліпшення санітарного стану, так як є осередком розмноження стовбурових шкідників.

Поодинокі дерева (III-IV категорії санітарного стану), мають ознаки заселення стовбуровими комахами з родини *Buprestidae*, а саме синьою сосною златкою *Phaenops cyanea*. Поодинокі дерева (IV-V категорій санітарного стану) уражені стійкою низовою пожежею мають ознаки заселення бурим комлевим вусачем *Arhopalus (-Crioccephalus) rusticus* L (на стовбурі поодинокі ходи). Личинкові ходи вказаних шкідливих видів ксилофагів – неглибокі. Личинки синьої соснової златки та бурого комлевого вусача занурені у деревину. Враховуючи фенологічні особливості вказаних видів стовбурових шкідників заселення деревостанів відбулось після локалізації та ліквідації пожежі.

Також відмічається, що в значній кількості наявні дерева які не відносяться до жодної з категорій технічної придатності, тобто в насадженнях накопичується неліквідна деревина.

При обстеженні було встановлено, що повнота даного насадження після умовної рубки, призведе до зменшення повноти насадження згідно встановленого показника, у відповідності п. 27 СПЛУ, дане насадження потребує ССР. Рубку необхідно провести на протязі 2025 року, в найкоротші терміни.

Згідно зведеної відомості карток пробних площ обов'язковому вирубуванню підлягає відповідно – **65-95 %** запасу деревини.

Костянтинівське лісництво

Квартал 15, виділ 15, площа виділу 1,4 га, (в рубку кв.15, вид.15(1), площа 1,0 га) склад насадження 10БП, вік 40 р, повнота 0,70, ТЛУ-СЗГД, бонітет 1, середня висота 20 м, середній діаметр 22 см, запас на 1 га 180 м³/га, категорія захисності – Експлуатаційні. Повідомлення про погіршення санітарного стану насадження в наявності.

Основною причиною всихання даного насадження є ураження насадження **стовбурною гниллю**, а також в насадженні спостерігається **природний відпад**. Через несприятливі природно – кліматичні фактори в минулі роки, пройшло масове ослаблення класу біологічної стійкості насадження. Значна частина дерев берези в омелі білій суховершинить, за рахунок чого спостерігається обламування верхівкових гілок.

За зовнішніми ознаками спостерігається наявність **комлевої гнилі**, яка переходить в **серцевинну гниль**. Під час обстеження було оглянуто кореневу систему дерев та встановлено, що дерева уражені комлевою гниллю, внаслідок чого камбій в зоні тонкої кори темно-бурого кольору, а заболонь частково вкрита плямами поперечної гнилі. В результаті дерева інтенсивно продовжують всихати. На підставі цього, недоцільно залишати породу берези, вільхи, осики в даних насадженнях, оскільки деревина втрачає свою технічну якість. Що зафіксовано у повідомленнях погіршення санітарного стану лісів.

З спостереження працівників лісової охорони всихання проходить швидкими темпами протягом місяця здорові дерева, що знаходяться в зоні осередку, повністю відмирають. Характер всихання насадження куртинний, степінь ураження середня та сильна. Санітарно-оздоровчі заходи слабкої інтенсивності бажаного результату не дадуть, так як повнота знизиться нижче критичної.

При обстеженні було встановлено, що повнота даних насаджень після умовної рубки призведе до зменшення повноти насадження згідно встановленого показника у відповідності п. 27 абзац 2, «Санітарних правил в лісах України», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 555 насадження потребують суцільної санітарної рубки. Рубки необхідно провести протягом 2025 року.

Згідно матеріалів пробної площі обов'язковому вирубуванню підлягає відповідно 69 % запасу деревини.

Висновки та пропозиції:

1. Лісопатологічне обстеження насаджень проведено по надлісництву, у деревостанах, в яких проведення вибіркового санітарних рубок призведе до зменшення повноти насаджень нижче встановленого показника повноти, на загальній площі – **4,3 га**.

2. Для наведення належного санітарного стану лісів, збереження стійкості насаджень, запобігання розвитку патологічних процесів, зменшення шкоди у лісах надлісництва, що завдається стихійними лихами, шкідниками хворобами, з метою оздоровлення насаджень у максимально стислі строки за умови недопущення негативного впливу на навколишнє природне середовище, рекомендовано провести заходи з поліпшення санітарного стану лісів на площі – **4,3 га**, а саме: ССР на площі – **4,3 га**.

3.3 метою обмеження негативного впливу на стан лісів та їх відтворення на кожну ділянку до початку рубки скласти карту технологічного процесу розроблення лісосік, яка з урахуванням конкретних умов повинна відображати природоохоронні (запобігання ерозії ґрунтів, збереження підросту тощо.), лісівничі та організаційні вимоги.

4. Рубки провести згідно СПЛУ, та термінів передбачених цими правилами.

5. В осередках стовбурових шкідників, вітровалів та буреломів проводити рубки згідно термінів та норм передбачених СПЛУ, заготовлену деревину вивозити в

максимально стислі терміни, а за неможливості термінового вивезення корувати, лісосічні залишки утилізувати.

6. На зрубках провести лісокультурні заходи згідно типу лісорослинних умов, з дотриманням «Правил відтворення лісів» затверджених постановою КМУ від 01.03.2007 р. №303. від 1 березня 2007 р із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ N 1410 (1410-2022-п) від 20.12.2022 р. В осередках комплексу стовбурових шкідників створити лісові культури, які запобігатимуть подальшому їх розповсюдженню, тобто вирощування біологічно стійких насаджень.

7. Лісовій охороні надлісництва, вести постійний лісопатологічний моніторинг за санітарним станом насаджень, своєчасно виявляти осередки прояву і поширення шкідників та хвороб, і в першу чергу під час проведення суцільних санітарних рубок, вживати додаткові заходи до запобігання їх поширенню та зростанню чисельності.

8. При проведенні рубок на лісосіках ССР, дотримуватись п. 27, СПЛУ та Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», Відомості Верховної Ради, 2017, № 29, ст.315, із змінами, внесеними згідно із Законами № 3505-ІХ від 08.12.2023.

9. Спеціалістам надлісництва вести постійний нагляд за суміжними насадженнями, при виявленні появи осередків шкідників та хвороб лісу, в найкоротші терміни проектувати проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

10. Спеціалістам надлісництва, при виявленні червонокнижних рослин та тварин, діяти згідно чинного законодавства.

11. Лісопатологічне обстеження спеціалістами філії «Рівнелісозахист» ДСЛП «Київлісозахист» було проведене: 27.05.2025 – 28.05.2025 року.

Акт складено в 4-х примірниках.

1-й – філії «Рівнелісозахист»;

2-й – «Сарненському надлісництву» філії «Поліський лісовий офіс» ДП «Ліси України»;

3-й – Північно-Західне міжрегіональне управління лісового та мисливського господарства.

4-й – філії «Поліський лісовий офіс» ДП «Ліси України»

До акту додаються додатки:

- Зведена відомість насаджень, що потребують ССР (додаток №6 до СПЛУ);
- Зведена відомість пробних площ, закладених у насадження, що потребують ССР (додаток №6 до СПЛУ)
- Плани лісових насаджень, що потребують ССР, з нанесеною на них схемою пробних площ (площа пробної площі, відповідає фактичній площі лісосіки)

Акт підписали:

Завідувач сектору моніторингу стану лісових насаджень філії «Рівнелісозахист» ДСЛП «Київлісозахист»
Головний спеціаліст відділу мисливського господарства, охорони та захисту лісів Північно-Західного міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства

Михайло ЛЕГКОБИТ

Антон СТЕЛЬМАХ

Начальник Сарненського надлісництва
філії "Поліського лісового офісу"
ДП «Ліси України»
Інженер 1 категорії з охорони та захисту лісу
філії «Поліського лісового офісу»
ДП «Ліси України»

Василь ШПАКОВСЬКИЙ

в.о. лісничого Сарненського лісництва

Сергій КОВШ

Лісничий Костянтинівського лісництва

Дмитро ЧАЙКОВСЬКИЙ

Помічник лісничого Страшівського лісництва

Олег ЗАРВА

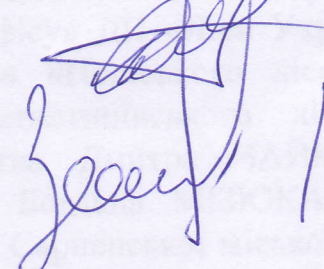
Лісничий Літвицького лісництва

Богдан МІЗЮК

Депутат Сарненської міської ради
начальник відділу земельних
відносин, екології та благоустрою
Дубровицької міської ради

Віктор ПАВЛЮК

Іван ЛЕОНЧИК

Катерина ПШЕНИЧНА